

Accountants moeten de ‘groene koers’ niet laten varen

Het draagvlak voor klimaatbeleid staat onder spanning. Maar volgens Diederik Samsom – voormalig kabinetschef van Frans Timmermans en architect achter de Europese Green Deal – is er nog alle reden voor optimisme. Mits Europa, bedrijven én vooral accountants durven door te pakken. “Wie nu niet rapporteert over zijn duurzaamheid, heeft straks minder inzicht en loopt dus grotere risico’s.”

TEKST RONALD BRUINS BEELD DE CORRESPONDENT / VRHL CONTENT & CREATIE

In zijn boek *Groene supermacht* verkent Diederik Samsom de toekomst van Europa als strategische, duurzame speler. *Accountant* sprak hem over het waarom van het boek, de druk op de Europese Green Deal, de verwaterde CSRD-plicht en de rol voor accountants, al dan niet in business.

“Ik houd ervan om tegen de stroom in te zwemmen”, stelt Samsom over de reden voor het schrijven van zijn boek. “De aandacht voor klimaat en duurzaamheid neemt de laatste tijd snel af. Verklaarbaar misschien, maar tegelijk onbegrijpelijk. Ik vond het noodzakelijk om daaraan tegenwicht te bieden. Ook om iets te doen aan dat hardnekkige gevoel dat Europa afhankelijk, zwak en stuurloos zou zijn. Dat is gewoon niet waar. Vandaar de wat mij betreft provocerende titel *Groene supermacht*.”

“Daarnaast wilde ik na vijf jaar Brussel uitleggen hoe Europese politiek nu écht werkt. Voor veel mensen is dat nog steeds een *black box*. Brussel is in hun ogen een regelgevingsmachine waarop je moppert, maar waarvan je niet precies weet hoe het werkt. Ik wilde laten zien wat daarachter zit. En ik had zin in een optimistisch boek. Juist in dit tobbende tijdsgewricht.”

U schrijft dat Europa zich anders moet verhouden tot de wereld. Wat bedoelt u daarmee?

“We richten ons historisch te veel op de Verenigde Staten, maar dat kan niet meer. De wereld verandert. Europa moet veel meer kijken naar Afrika als partnercontinent. Daar ligt een enorme potentie: in energie, grondstoffen, demografie en economie. Dat geldt ook voor onze relatie met China.

‘Europa lijkt op een bedrijf dat alle winst uitkeert en niets herinvesteert. Dan gaat op den duur je groeivermogen eraan.’

Neem een voorbeeld aan Canada. Het land ziet zich door de politieke koerswijzigingen in de VS gedwongen om zijn economische belangen breder te spreiden en zoekt daarom actief toenadering tot China. Onder meer via handelsmissies en nieuwe partnerschappen. Die realiteitszin - het besef dat je meerdere internationale ankerpunten nodig hebt - moet Europa zich ook eigen maken. Wij moeten dat leren.”

Is Europa zo welvarend geworden dat het - lui genoeg - niet meer in de toekomst investeert?

“Niet zozeer te welvarend, maar wel te consumerend. We lijken op een bedrijf dat alle winst uitkeert en niets herinvesteert. Dan gaat op den duur je groeivermogen eraan. Europa heeft jarenlang te weinig geïnvesteerd in energie-infrastructuur, industriebeleid en strategische capaciteit. Dat moeten we herstellen.”

Green Deal

Samsom speelde in Brussel een sleutelrol bij de totstandkoming van de Europese Green Deal. Als kabinetschef van Frans Timmermans, destijds uitvoerend vicevoorzitter van de Europese Commissie en verantwoordelijk voor het klimaatbeleid, werkte hij mee aan de strategie, het ontwerp en politieke onderhandelingen die de Green Deal vormgaven. Daarmee geldt Samsom, samen met Timmermans, als een van de architecten van het omvangrijkste Europese klimaatpakket ooit. Samsom beschouwt de Green Deal echter nadrukkelijk niet alleen als een klimaatproject, maar ook als een economische strategie die Europa wereldwijd concurrerender moet maken.

U ziet dat er aan de Green Deal wordt geknabbeld. Baart dat u zorgen?

“Ik erger me eraan, maar ik ben ook realistisch. De klimaaturgentie die we tussen 2020 en 2022 voelden, was niet blijvend. Dat realiseerden we ons al tijdens het maken van de Green Deal. Urgentie beweegt mee met de conjunctuur. Je ziet dat de zwakste delen van de Green Deal als eerste onder vuur komen: biodiversiteit en rapportageverplichtingen zoals de CSRD. Maar de kern, decarbonisering en energie- ➔

‘De bedoeling van de CSRD was nooit om bedrijven hoofdpijn te bezorgen, maar om milieuruimte onderdeel te maken van de bedrijfsvoering.’

onafhankelijkheid, staat als een huis. Europa werd binnen twee jaar vrijwel volledig onafhankelijk van Russisch gas. Dat laat zien waartoe we in staat zijn, wanneer het moet.”

Hoe kijkt u naar het terugschroeven van de CSRD en de scope van de rapportageverplichtingen?

“De bedoeling van de CSRD was nooit om bedrijven hoofdpijn te bezorgen, maar om milieuruimte onderdeel te maken van de bedrijfsvoering. Net zoals je weet hoeveel personeel of grondstoffen je nodig hebt, moet je ook weten hoeveel klimaat- en milieuruimte je gebruikt. Dat de CSRD-verplichting nu is afgeschaald, is jammer. Er zat sowieso al een buffer in het oorspronkelijke voorstel, omdat voorstellen nu eenmaal vaker worden afgeschaald door politieke angst. Maar nu is die buffer er wel af.”

Wat merkt u bij cfo's van bedrijven, zijn die nog steeds enthousiast over de CSRD?

“Tijdens de klimaaturgentie rond 2020-2022 kwamen ceo's en cfo's naar mij toe met de boodschap: we gaan dit sowieso doen, regelgeving of niet. Maar zodra de wind draait, zie je hoe fragiel dat voornemen is. De meeste bedrijven zakken terug naar het minimum dat moet. Dat vind ik teleurstellend. Toch zie ik ook dat sommige cfo's de CSRD juist een waardevol raamwerk vinden, omdat het inzicht geeft in de risico's die bedrijven lopen. Het is vergelijkbaar met diversiteit: bedrijven die de diversiteit goed op orde hebben, functioneren beter en nemen betere beslissingen. Dat geldt ook voor milieu-impact. Je kunt nu denken dat je als klein bedrijf bent gevrijwaard, omdat de CSRD je voorlopig toch niet raakt. Maar grote bedrijven moeten straks hun keten in. Dus vroeg of laat kom je toch aan de beurt. Wie nu niet rapporteert over zijn duurzaamheid, heeft straks minder inzicht en loopt dus grotere risico's.”

Welke rol ziet u voor accountants?

“Ik had gehoopt dat accountantskantoren stevig zouden investeren in kennis, technologie, *remote sensing*, AI en zelfs ecologische expertise. Want een bedrijf kan niet even door de tuin lopen om te tellen hoeveel wormen er in de grond zitten of hoeveel vlinders er vliegen. Je hebt echte

CV

Diederik Samsom (1971) is een Nederlandse kernfysicus, voormalig Greenpeace-campagneleider en oud-fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid.

Hij zat van 2003 tot 2016 in de Tweede Kamer en was van 2012 tot 2016 politiek leider van de PvdA. Tussen 2019 en 2024 was hij kabinetschef van Eurocommissarissen Frans Timmermans en Wopke Hoekstra, een periode waarin hij een sleutelrol speelde bij de totstandkoming van de Europese Green Deal. Sinds juli 2024 is hij voorzitter van de raad van commissarissen van Gasunie.

data nodig. De grote kantoren, zoals PwC, KPMG en EY, hebben de middelen om dit op te zetten. Ik had verwacht dat zij dé partijen zouden worden die bedrijven konden aanbieden: jullie moeten rapporteren, wij hebben hiervoor de methodes en technologieën. Maar dat is onvoldoende gebeurd. Sommige kantoren bouwen hun duurzaamheids-expertise zelfs af. Dat is doodzonde.”

Voor de CSRD is limited assurance benodigd. Wat vindt u daarvan?

“Als kennisniveau en assuranceplicht niet in balans zijn, kun je twee dingen doen: je kunt je kennis omhoog brengen, of de mate van assurance omlaag. Helaas is voor het laatste gekozen. Terwijl een vlucht naar voren - investeren in kennis en de assurance naar *reasonable* brengen - verstandiger was geweest.”

‘Het nieuwe kabinet moet keuzes maken: ruimte creëren, investeringen losmaken en de energietransitie versnellen.’

Veel bedrijven kijken bij duurzaamheid nu de kat uit de boom. Hoe riskant is dat?

“Zeer riskant. De regels kunnen veranderen, maar de vooruitgang stopt niet. Bedrijven moeten niet achteruit in de bramenstruik van regelgeving gaan hangen. Dan doet elke beweging pijn. Je moet de regelgeving voorblijven. Dan pluk je de vruchten.”

Wat raadt u bedrijven aan die bij de CSRD nu kiezen voor alleen doen wat moet?

“Dat is een gemiste kans. Je loopt automatisch achter op bedrijven die hun risico's en milieugebruik wél scherp in beeld hebben. Financiële markten, verzekeraars en investeerders waarderen dat.”

Is het een kans of risico dat andere regio's terugschakelen op duurzaamheid?

“Een kans. Regelgeving in Europa loopt meestal voor op de rest van de wereld. Wie nu investeert in duurzaamheid en rapportage, wordt toekomstbestendig. Ook als de Verenigde Staten even een andere richting kiezen. Ik heb weinig waardering voor bedrijven die bij het eerste zuchtje tegenwind zeggen ‘dan doen we het niet meer’.”

Waar staat Nederland in dit verhaal, met een nieuw minderheidskabinet?

“Nederland heeft vier jaar stilgestaan en zit nu meervoudig op slot. In energie-infrastructuur, bij woningbouw en bij de ontwikkeling van de industrie. Dat is funest als je wilt investeren in de toekomst. De richting - groene industriepolitiek - wordt breed gedeeld, zelfs tot aan de VVD. Maar we missen daadkracht om het daadwerkelijk van de grond te tillen. Het nieuwe kabinet moet dan ook keuzes maken: ruimte creëren, investeringen losmaken en de energietransitie versnellen. Zonder dat bewegen we achteruit.”

MKB Nederland constateert dat de economische motor van het mkb hapert. Herkent u dat?

“Ja, maar dat is geen op zichzelf staand probleem. Het past in het bredere beeld van een land dat op slot zit. Als investeringen, vergunningen en infrastructuur vastlopen,

haperen grote én kleine bedrijven. Het is niet onoverkomelijk, maar er moet snel een inhaalslag komen.”

In uw boek stelt u dat Europa alleen een groene supermacht kan worden met de steun van Afrika en Oekraïne. Waarom?
“Duurzame energie vraagt veel ruimte, meer dan fossiele energie. Europa is klein en rijk, maar we hebben onze burens nodig. Noord-Afrika beschikt over een enorme potentie dankzij ruimte, zon, wind en kansen voor groot-schalige waterstofproductie. Projecten in Mauritanië, Marokko en Egypte laten zien hoe duurzame energie, groene waterstof en zelfs groene ijzerproductie richting Europa kunnen stromen. Oekraïne is een tweede cruciale schakel. Dat kan EU-lid worden. Oekraïne heeft veel land, wind- en biogascapaciteit én strategische grondstoffen. Door economische integratie, energie-infrastructuur en gezamenlijke industrieontwikkeling met beide regio's te versterken, groeit Europa uit tot een groene economische macht. Samen zijn we groot genoeg om een serieuze speler te worden. Maar dat vergt samenwerking, investeringen en het overwinnen van koloniaal wantrouwen. Niet makkelijk, maar wel noodzakelijk.”

Wat wilt u dat accountants van uw boek onthouden?

“Vooruitgang gaat nooit in een rechte lijn. We zitten nu even in een dal, maar over vijftien jaar kijken we terug en denken we: waarom vonden we dit zo ingewikkeld? De technologie schrijdt voort. Satellieten, AI en data-analyse worden steeds beter. De CSRD is nog steeds een stap in de goede richting, al is hij nu vertraagd. En de groene ontwikkeling stopt niet. Bedrijven die nu investeren, lopen straks voorop. Cfo's en accountants hebben de capaciteit om de groene transitie te versnellen. Maar dat vraagt wel om durf.” ←

GROENE SUPERMACHT

Als mede-architect van de Europese Green Deal meent Diederik Samsom dat klimaatverandering nog steeds oplosbaar is.

Europa moet en kan daarin de voortrekker zijn. Via een blik achter de schermen laat hij in zijn boek *Groene supermacht* zien hoe Europa werkt, waar het stokt en wat er nodig is om de wereld te verlossen van het gebruik van fossiele brandstoffen. Het boek (232 pagina's) verscheen in november 2025 bij De Correspondent en is beschikbaar als paperback, e-book en audioboek.